

Repertoriul jurisprudenței

CONCLUZIILE AVOCATULUI GENERAL
DOMNUL MACIEJ SZPUNAR
prezentate la 14 decembrie 2023¹

Cauzele conexate C-684/22-C-686/22

**S.Ö.
împotriva
Stadt Duisburg (C-684/22)
și
N.Ö.,
M.Ö.
împotriva
Stadt Wuppertal (C-685/22)
și
M.S.,
S.S.
împotriva
Stadt Krefeld (C-686/22)**

[cerere de decizie preliminară formulată de Verwaltungsgericht Düsseldorf (Tribunalul Administrativ din Düsseldorf, Germania)]

„Trimitere preliminară – Cetățenia Uniunii – Articolul 20 TFUE – Cetățenia unui stat membru și a unei țări terțe – Dobândirea cetățeniei unei țări terțe – Pierdere de plin drept a cetățeniei statului membru și a cetățeniei Uniunii – Examinare individuală a consecințelor – Cerere anterioară de păstrare a cetățeniei”

I. Introducere

1. În ce măsură reglementarea unui stat membru privind cetățenia care prevede că resortisanții acelui stat își pierd cetățenia atunci când dobândesc în mod voluntar o cetățenie străină, cu excepția cazului în care au solicitat și au obținut o autorizație de a-și păstra cetățenia înainte de respectiva dobândire, este conformă cu articolul 20 TFUE?
2. Aceasta este în esență problema juridică care se ridică în prezentele cauze și care face obiectul a două întrebări preliminare adresate de Verwaltungsgericht Düsseldorf (Tribunalul Administrativ din Düsseldorf, Germania) în cadrul unor litigii privind pierderea cetățeniei germane.

¹ Limba originală: franceza.

3. În speță, Curtea este chemată să se pronunțe din nou cu privire la aspectul dacă un regim național de retragere a cetățeniei este conform cu dreptul Uniunii. Astfel, aceste cauze se înscriu în contextul jurisprudențial existent ca urmare a Hotărârilor Rottmann², Tjebbes și alții³, Wiener Landesregierung (Revocarea unei asigurări de naturalizare)⁴ și Udlændinge- og Integrationsministeriet (Pierderea cetățeniei daneze)⁵.

II. Cadrul juridic

A. Dreptul Uniunii

4. Articolul 20 alineatul (1) TFUE instituie cetățenia Uniunii și prevede că „orice persoană care are cetățenia unui stat membru” este cetățean al Uniunii.

B. Dreptul german

5. Staatsangehörigkeitgesetz (Legea privind cetățenia)⁶ (denumită în continuare „StAG”), în vigoare de la 1 ianuarie 2000 și aplicabilă litigiilor principale, prevede la articolul 25:

„(1) Cetățeanul german pierde cetățenia la data dobândirii cetățeniei străine dacă dobândește noua cetățenie la cererea sa sau la cererea reprezentantului său legal. Cu toate acestea, persoana reprezentată pierde cetățenia numai dacă sunt îndeplinite condițiile pentru cererea de retragere a cetățeniei prevăzute la articolul 19. Cetățenia nu se pierde în condițiile prevăzute în prima teză dacă cetățeanul german dobândește cetățenia unui alt stat membru al Uniunii Europene, cetățenia elvețiană sau cetățenia unui stat cu care Republica Federală Germania a încheiat o convenție internațională în temeiul articolului 12 alineatul (3).

(2) Nu pierde cetățenia persoana care, înainte de a dobândi cetățenia străină, a primit din partea autorității competente solicitare autorizată scrisă de a păstra cetățenia. [...] La soluționarea cererii la care se face referire în prima teză, se va ține seama de interesele publice și private. În cazul solicitantului care are reședința obișnuită în străinătate se va avea în vedere în special dacă poate dovedi că are legături strânse cu Germania.”

III. Situația de fapt din litigiile principale

6. Situația de fapt pertinentă din litigiile principale, astfel cum reiese din deciziile de trimitere, poate fi rezumată după cum urmează.

² Hotărârea din 2 martie 2010 (C-135/08, denumită în continuare „Hotărârea Rottmann”, EU:C:2010:104).

³ Hotărârea din 12 martie 2019 (C-221/17, denumită în continuare „Hotărârea Tjebbes și alții”, EU:C:2019:189).

⁴ Hotărârea din 18 ianuarie 2022 (C-118/20, denumită în continuare „Hotărârea Wiener Landesregierung”, EU:C:2022:34).

⁵ Hotărârea din 5 septembrie 2023 (C-689/21, denumită în continuare „Hotărârea Udlændinge- og Integrationsministeriet”, EU:C:2023:626).

⁶ În versiunea consolidată [*Bundesgesetzblatt*, partea III, nr. 102-1, astfel cum a fost modificată prin articolul 1 punctul 7 din Gesetz zur Reform des Staatsangehörigkeitsrechts (Legea de modificare a dreptului privind cetățenia) din 15 iulie 1999 (BGBl. I, p. 161)].

7. Reclamantul din litigiul principal în cauza C-684/22, S.Ö., născut în anul 1966 în Turcia, a intrat pe teritoriul german în anul 1990. Este căsătorit și are trei copii. Reclamantul a dobândit la 10 mai 1999 cetățenia germană prin naturalizare, iar la 13 septembrie 1999 i-a fost retrasă cetățenia turcă.

8. La 25 mai 2018, în cadrul solicitării unui document de călătorie pentru fiul său, S.Ö. a declarat că a redobândit cetățenia turcă la 12 noiembrie 1999. În acest sens, a depus o adeverință eliberată de Ministerul de Interne al Turciei la 27 februarie 2019 și un extras din registrul de stare civilă din 6 noiembrie 2018, potrivit cărora la 13 septembrie 1999 a solicitat redobândirea cetățeniei turce, pe care a redobândit-o prin decizie a Consiliului de Miniștri din 12 noiembrie 1999.

9. Întrucât autoritățile germane au exprimat îndoieli serioase cu privire la faptul că fiul lui S.Ö. are cetățenie germană, S.Ö. a solicitat, la 25 aprilie 2019, serviciului de naturalizări al orașului S. să îi elibereze o dovadă a calității sale de cetățean, pentru a putea dovedi că este în continuare cetățean german. Reclamantul s-a mutat ulterior în aria de competență a orașului Duisburg (Germania).

10. Reclamanții din litigiul principal în cauza C-685/22, soții M.Ö. și N.Ö., născuți în anul 1959 și, respectiv, în anul 1970, au intrat pe teritoriul german în anul 1974. Aceștia au dobândit cetățenia germană prin naturalizare la 27 august 1999, iar cetățenia turcă le-a fost retrasă la 2 septembrie 1999.

11. La 1 septembrie 2005, în cadrul unui interviu cu serviciile orașului Wuppertal (Germania), ei au indicat că redobândiseră cetățenia turcă la 24 noiembrie 2000. În această privință au depus o adeverință eliberată de Consulatul General al Turciei din E., datată 31 august 2005, în care se menționa că, la 2 septembrie 1999, ei solicitaseră redobândirea cetățeniei turce, pe care au redobândit-o prin decizia Consiliului de Miniștri din 24 noiembrie 2000. Prin scrisoarea din 1 decembrie 2016, reclamanții au depus în orașul Wuppertal un extras din registrul de stare civilă turc care arăta că redobândirea cetățeniei turce avusese deja loc în temeiul unei decizii a Consiliului de Miniștri din 1 noiembrie 1999.

12. În luna august 2020, orașul Wuppertal i-a informat pe M.Ö. și N.Ö. că, întrucât exista o probabilitate suficientă ca data extrasului din registrul de stare civilă turc să fi fost falsificată, acest extras nu putea avea o valoare probantă dincolo de redobândirea cetățeniei turce.

13. Reclamanții din litigiul principal în cauza C-686/22, soții M.S. și S.S., născuți în anii 1965 și 1971, au intrat pe teritoriul german în anii 1981 și, respectiv, 1989. Aceștia au dobândit cetățenia germană prin naturalizare la 10 iunie 1999, iar cetățenia turcă le-a fost ulterior retrasă.

14. Atunci când au solicitat retragerea cetățeniei turce pentru a îndeplini una dintre condițiile necesare pentru naturalizarea germană, M.S. și S.S. au solicitat în același timp autorităților turce redobândirea cetățeniei turce, odată cu acordarea cetățeniei germane. Aceștia au fost consiliați în raport cu legislația germană aplicabilă la acel moment, în sensul că puteau redobândi cetățenia turcă fără a pierde însă cetățenia germană. Ei au depus în această privință un extras din registrul de stare civilă turc în care se arăta că redobândiseră cetățenia turcă la 9 august 1999 în temeiul unei decizii a Consiliului de Miniștri.

15. La 19 decembrie 2017, M.S. și S.S. au solicitat orașului Krefeld (Germania) să constate că dețineau cetățenia germană. Deși orașul Krefeld le-a eliberat, la 24 august 2018, o dovadă a calității lor de cetățeni, acesta a invocat lipsa numărului deciziei Consiliului de Miniștri care figura în registrul de stare civilă turc pentru a relua procedura.

16. Prin ordine ale poliției administrative⁷, pârâții din litigiile principale au constatat, în conformitate cu articolul 30 alineatul (1) din StAG, că S.Ö., M.Ö., N.Ö., M.S. și S.S. (denumiți în continuare, împreună, „reclamanții din litigiile principale”) nu mai aveau cetățenia germană⁸. Astfel, aceștia au considerat că redobândirea cetățeniei turce a avut loc după 1 ianuarie 2000 și a implicat pierderea automată a cetățeniei germane, în conformitate cu articolul 17 alineatul (1) punctul 2 și cu articolul 25 alineatul (1) prima teză din StAG. Nu aceasta ar fi fost situația în cazul în care redobândirea respectivă ar fi avut loc înainte de 31 decembrie 1999, articolul 25 alineatul (1) prima teză din Reichs – und Staatsangehörigkeitsgesetz (Legea privind cetățenia) din 22 iulie 1913 (denumită în continuare „RuStAG”)⁹, care era aplicabil anterior, prevăzând că pierderea cetățeniei germane intervenea numai pentru germanii care au reședința în străinătate. Reclamanții din litigiile principale nu ar fi făcut însă dovada redobândirii cetățeniei turce înainte de 1 ianuarie 2000.

17. Reclamanții din litigiile principale au introdus atunci o acțiune împotriva ordinelor respective ale poliției administrative la Verwaltungsgericht Düsseldorf (Tribunalul Administrativ din Düsseldorf), instanța de trimitere.

IV. Întrebările preliminare și procedura în fața Curții

18. În cele trei cereri de decizie preliminară, instanța de trimitere arată că articolul 25 din StAG, în vigoare de la 1 ianuarie 2000, este aplicabil reclamanților din litigiile principale întrucât aceștia au redobândit cetățenia turcă după intrarea în vigoare a noii versiuni a legii. Această instanță arată că extrasele din registrul de stare civilă depuse de reclamanți pentru a demonstra că nu aceasta este situația nu au nicio valoare probantă. În plus, ea arată că reclamanții din litigiile principale nu au solicitat autorizația de păstrare a cetățeniei germane, prevăzută la articolul 25 alineatul (2) prima teză din StAG, înainte de a redobândi cetățenia turcă.

19. În această privință, instanța de trimitere arată că, potrivit jurisprudenței naționale, articolul 25 alineatul (1) prima teză din StAG este conform cu dreptul Uniunii întrucât persoana interesată are posibilitatea de a solicita autorizația de păstrare a cetățeniei germane în temeiul alineatului (2) prima teză al acestui articol, în cadrul procedurii respective fiind prevăzută în mod expres o examinare individuală a consecințelor pe care le implică pierderea cetățeniei pentru situația persoanei vizate.

20. Instanța de trimitere are însă îndoieli cu privire la o asemenea conformitate cu dreptul Uniunii. Astfel, aceasta observă că, în ipoteza în care procedura de acordare a autorizației prealabile de păstrare a cetățeniei, prevăzută la articolul 25 alineatul (2) din StAG (denumită în continuare „procedura de acordare a autorizației prealabile”), nu ar fi inițiată, din această dispoziție ar reieși că pierderea cetățeniei germane și, în consecință, pierderea cetățeniei Uniunii pentru persoanele care nu au cetățenia unui alt stat membru intervin în mod automat, fără nicio examinare individuală. Această instanță precizează că dreptul german nu prevede posibilitatea unei examinări incidentale a consecințelor pierderii cetățeniei germane după ce respectiva pierdere a avut loc. Într-o asemenea situație, singurul mijloc pentru persoanele interesate de a dobândi, fără efect retroactiv, cetățenia germană ar fi de a depune o nouă cerere de naturalizare.

⁷ Adoptate de orașele respective în cele trei cauze principale la 13 septembrie 2019, la 24 februarie 2021 și, respectiv, la 12 februarie 2021.

⁸ Potrivit articolului 30 alineatul (1) din StAG, „[p]ăstrarea sau pierderea cetățeniei germane se constată, la cerere, de către Autoritatea Germană pentru Cetățenie în cazul în care se dovedește în mod credibil existența unui interes legitim. Constatarea are caracter obligatoriu în orice chestiune în care calitatea de cetățean german sau lipsa acestei calități este relevantă din punct de vedere juridic. Când există un interes de ordine publică, constatarea poate avea loc și din oficiu”.

⁹ RGBl., p. 583.

21. În plus, deși observă că, în conformitate cu modul de redactare a articolului 25 alineatul (2) din StAG, o cerere de acordare a autorizației de păstrare a cetățeniei oferă posibilitatea de a ține seama de cerințele dreptului Uniunii, așa cum a fost interpretat de Curte, întrucât se vor lua în considerare interesele publice și private în cadrul deciziei cu privire la o atare cerere, instanța de trimitere arată că, în practică, consecințele pe care le implică pierderea statutului de cetățean al Uniunii nu sunt totuși examinate de autoritățile administrative și în jurisprudența națională. Astfel, autorizația de păstrare a cetățeniei ar fi acordată numai atunci când există un interes specific în dobândirea unei cetățenii străine, păstrându-se totodată cetățenia germană.

22. În aceste condiții, Verwaltungsgericht Düsseldorf (Tribunalul Administrativ din Düsseldorf) a hotărât, prin deciziile din 3 noiembrie 2022, primite de Curte la 8 noiembrie 2022, să suspende judecarea în cele trei cauze principale și să adreseze Curții următoarele întrebări preliminare:

- „1) Articolul 20 TFUE se opune unei norme care prevede că, în cazul dobândirii voluntare a unei cetățenii (neprivilegiate) a unui stat terț, cetățenia statului membru și, în consecință, cetățenia Uniunii se pierd de plin drept atunci când o examinare individuală a consecințelor pierderii are loc numai dacă străinul respectiv a depus în prealabil o cerere de acordare a unei autorizații de păstrare a cetățeniei și această cerere a fost soluționată favorabil anterior dobândirii cetățeniei străine?
- 2) În cazul unui răspuns negativ la prima întrebare: articolul 20 TFUE trebuie interpretat în sensul că în procedura de acordare a autorizației de păstrare a cetățeniei nu este permisă stabilirea unor condiții de natură a exclude sau a înlătura în cele din urmă aprecierea consecințelor pierderii statutului de cetățean al Uniunii asupra situației individuale a persoanei interesate?”

23. Prin decizia din 7 decembrie 2022, cauzele C-684/22-C-686/22 au fost conexate pentru buna desfășurare a procedurii scrise și orale, precum și în vederea pronunțării hotărârii.

24. Au depus observații scrise în cauza C-686/22 reclamantii din litigiile principale, orașul Krefeld, guvernele german și estonian, precum și Comisia Europeană, iar în cauzele C-684/22 și C-685/22 aceleași guverne, precum și Comisia. Curtea a decis să nu organizeze o ședință de audiere a pledoariilor în prezentele cauze.

V. Analiză

25. Prin intermediul celor două întrebări care fac obiectul prezentelor trimiteri preliminare, care trebuie examinate împreună, instanța de trimitere solicită în esență să se stabilească dacă articolul 20 TFUE trebuie interpretat în sensul că se opune reglementării unui stat membru care prevede că resortisanții săi, în cazul dobândirii voluntare a cetățeniei unei țări terțe, pierd de plin drept cetățenia acestui stat membru, ceea ce implică, pentru persoanele care nu sunt și resortisanți ai unui alt stat membru, pierderea statutului lor de cetățeni ai Uniunii și a drepturilor aferente acestuia, cu excepția cazului în care persoanele interesate obțin autorizația de păstrare a acestei cetățenii înainte de dobândirea cetățeniei țării terțe, autoritățile naționale competente efectuând, în cadrul examinării cererii de obținere a unei asemenea autorizații, o examinare individuală a situației persoanelor interesate care ține seama de interesele publice și private pentru păstrarea cetățeniei statului membru.

26. Pentru a propune un răspuns util la această întrebare, este necesar, cu titlu introductiv, să se evidențieze câteva elemente care par certe la lectura deciziilor de trimitere.

27. În primul rând, în ceea ce privește situația reclamanților din litigiile principale, instanța de trimitere arată că aceștia au intrat pe teritoriul german în anii 1970, 1980 și 1990 și, de atunci, locuiesc pe acest teritoriu. În anul 1999, aceștia au dobândit cetățenia germană prin naturalizare, renunțând la cetățenia turcă, care, în consecință, le-a fost retrasă. După cum arată instanța de trimitere, reclamanții din litigiile principale, consiliați în mod corect în raport cu reglementarea germană în vigoare la acea dată, în sensul că puteau redobândi cetățenia turcă fără a pierde totuși cetățenia germană, au solicitat în mod voluntar redobândirea cetățeniei turce la momentul la care această cetățenie le-a fost retrasă. Mai mulți ani mai târziu, autoritățile competente au constatat că reclamanții din litigiile principale redobândiseră cetățenia turcă după depunerea unei cereri în acest sens și, în consecință, în conformitate cu reglementarea germană în vigoare de la 1 ianuarie 2000, își pierduseră deplin drept cetățenia germană și, prin urmare, statutul lor de cetățeni ai Uniunii¹⁰. În plus, întrucât, în conformitate cu această legislație, reclamanții din litigiile principale nu solicitaseră – și nu obținuseră – autorizația din partea autorităților competente de păstrare a cetățeniei germane înainte de redobândirea cetățeniei turce, ei nu puteau beneficia de examinarea individuală prevăzută în cadrul acestei cereri, ținând seama de interesele publice și private pentru păstrarea cetățeniei germane.

28. În al doilea rând, în ceea ce privește reglementarea în discuție, instanța de trimitere arată mai întâi că articolul 25 alineatul (1) din StAG, în vigoare de la 1 ianuarie 2000, prevede că un resortisant german își pierde cetățenia la data dobândirii cetățeniei străine dacă dobândește noua cetățenie la cererea sa. Totuși, în conformitate cu alineatul (2) al articolului menționat, acest resortisant își poate păstra cetățenia dacă, înainte de a dobândi cetățenia străină, a primit din partea autorității competente solicitate autorizația scrisă în această privință. Dispoziția respectivă prevede de asemenea că, la soluționarea cererii respective, se va ține seama de interesele publice și private.

29. În continuare, această instanță reține că atât dobândirea prin naturalizare a cetățeniei germane de către reclamanții din litigiile principale, cât și introducerea cererii lor de redobândire a cetățeniei turce au avut loc *înainte* de 1 ianuarie 2000, data intrării în vigoare a articolului 25 din StAG¹¹. Ea precizează că dispoziția menționată le este aplicabilă din moment ce au redobândit cetățenia turcă *după* această dată, explicând că documentele pe care le-au depus pentru a demonstra că nu aceasta este situația nu au valoare probantă¹².

¹⁰ Din motive de exhaustivitate, dorim să arătăm că autorii doctrinei explică faptul că această reformă a RuStAG a introdus elemente de *ius soli* și a facilitat dobândirea cetățeniei germane pentru rezidenții străini în Germania și în special pentru copiii lor născuți în acest stat membru. Autorii respectivi precizează că, de la intrarea în vigoare a legislației menționate, au fost aduse modificări în anii 2004, 2007, 2009, 2014 și 2019. A se vedea în special Farahat, A., și Hailbronner, K., *Report on Citizenship Law: Germany*, RSCAS/GLOBALCIT-CR 2020/5, European University Institute, Country Report 2020/05, martie 2020, p. 33.

¹¹ Prin urmare, dobândirea cetățeniei germane a avut loc în temeiul articolului 25 alineatul (1) prima teză din RuStAG, în vigoare până la 31 decembrie 1999, care prevedea „Inlandsklausel” (denumită în continuare „clauza privind teritoriul național”), potrivit căreia pierderea cetățeniei germane avea loc numai atunci când resortisantul german în cauză nu avea „nici domiciliul, nici reședința permanentă în țară”. Această clauză a fost eliminată în articolul 25 din StAG. În observații, Comisia face referire la expunerea de motive a proiectului de lege de modificare a dreptului privind cetățenia din 15 iulie 1999 [Documentul („Drucksache”) 14/533 al Bundestag german din 16 martie 1999, p. 15], potrivit căruia „[a]ceastă «clauză privind teritoriul național» este adesea utilizată pentru a eluda principiul care constă în evitarea cetățeniilor multiple la naturalizare: cetățenia străină abandonată înainte de naturalizare este redobândită fără sancțiune după naturalizare. Eliminarea «clauzei privind teritoriul național» elimină această posibilitate de abuz”. A se vedea în această privință printre altele McFadden, S. W., „German Citizenship Law and the Turkish diaspora”, *German Law Journal*, 2019, nr. 20, p. 72 și în special p. 74-78; Falcke, S., și Vink, M., „Closing a Backdoor to Dual Citizenship: The German Citizenship Law Reform of 2000 and the Abolishment of the «Domestic Clause»”, *Frontiers in Sociology*, 2020, vol. 5, p. 1 și în special p. 3-5, și Bouche, N., „La réforme de 1999 du droit allemand de la nationalité”, *Revue internationale de droit comparé*, 2002, vol. 54(4), p. 1035.

¹² A se vedea punctul 18 din prezentele concluzii.

30. În sfârșit, instanța de trimitere arată că reclamanții din litigiile principale nu au depus o cerere – și, așadar, nu au obținut o autorizație – pentru a păstra cetățenia înainte de redobândirea cetățeniei turce, astfel cum este prevăzut la articolul 25 alineatul (2) din StAG. În consecință, pierderea cetățeniei germane a acestora și, prin urmare, a statutului lor de cetățeni ai Uniunii a intervenit *automat*, fără să fi putut beneficia de examinarea individuală a situației lor.

31. Aceasta este problema juridică aflată în centrul prezentelor cauze și pe care o vom examina în prezentele concluzii. În considerațiile care urmează vom aminti în linii mari jurisprudența Curții referitoare la pierderea statutului de cetățean al Uniunii, precum și principiile care reies din aceasta (secțiunea A) și care trebuie aplicate în speță (secțiunea B).

A. Cu privire la principiile rezultate din jurisprudența Curții

1. De la Hotărârea Rottmann la Hotărârea Wiener Landesregierung, trecând prin Hotărârea Tjebbes și alții

32. În Concluziile noastre prezentate în cauza Udlændinge- og Integrationsministeriet, am subliniat că firul conductor care se desprinde din jurisprudența pe care am analizat-o, rezultată din Hotărârile Rottmann, Tjebbes și alții și Wiener Landesregierung, este reprezentat în esență din două principii jurisprudențiale¹³.

33. Potrivit primului principiu, deși definirea „condițiilor de dobândire și de pierdere a cetățeniei” intră în competența fiecărui stat membru, această competență trebuie exercitată cu respectarea dreptului Uniunii¹⁴. În ceea ce privește acest principiu, consacrat în Hotărârea Micheletti și alții¹⁵, clarificat și confirmat ulterior în Hotărârea Rottmann¹⁶, trebuie să se facă distincție între existența acestei competențe exclusive a statelor membre și *exercitarea sa* cu respectarea ordinii juridice a Uniunii.

34. În plus, competența menționată nu a fost niciodată repusă în discuție de Curte, iar „dobândirea și pierderea cetățeniei unui stat membru (și, prin urmare, a cetățeniei Uniunii) nu sunt, în sine, guvernate de dreptul [Uniunii], însă condițiile de dobândire și de pierdere a cetățeniei trebuie să fie compatibile cu normele [dreptului Uniunii] și să respecte drepturile cetățeanului [Uniunii]”¹⁷. Așadar, împrejurarea că o materie ține de competența statelor membre nu împiedică faptul că, într-o situație care intră în mod vădit sub incidența dreptului Uniunii, reglementarea națională în cauză trebuie să respecte acest din urmă drept¹⁸. Astfel, articolul 20 TFUE nu poate fi lipsit de efectul său util și, prin urmare, drepturile pe care acesta le conferă

¹³ C-689/21, EU:C:2023:53. Din motive de concizie, ne limităm să facem trimitere, pentru o prezentare a jurisprudenței respective, la punctele 29-43 din aceste concluzii.

¹⁴ A se vedea în acest sens Hotărârile Rottmann, punctul 45, Tjebbes și alții, punctul 32, Wiener Landesregierung, punctele 37 și 51, precum și Udlændinge- og Integrationsministeriet, punctul 30 și jurisprudența citată. Astfel, este vorba despre aplicarea unui principiu fundamental al dreptului Uniunii în domeniul cetățeniei Uniunii. A se vedea de asemenea în această privință jurisprudența citată la punctul 41 din Hotărârea Rottmann.

¹⁵ Hotărârea din 7 iulie 1992 (C-369/90, EU:C:1992:295, punctul 10).

¹⁶ Punctele 41, 42 și 45.

¹⁷ A se vedea Concluziile avocatului general Poiars Maduro prezentate în cauza Rottmann (C-135/08, EU:C:2009:588, punctele 23, 24 și 26). În consecință, potrivit acestui avocat general, nu trebuie nici să se deducă din acest principiu imposibilitatea absolută de retragere a cetățeniei în cazul în care pierderea acesteia ar antrena pierderea statutului de cetățean al Uniunii, nici să se considere că condițiile de dobândire și de pierdere a cetățeniei unui stat membru pe care le definește ies de sub controlul dreptului Uniunii.

¹⁸ Hotărârea Rottmann, punctul 41.

cetățenilor Uniunii nu pot fi încălcate prin adoptarea unei reglementări naționale care nu respectă dreptul Uniunii și în special principiile care decurg din jurisprudența Curții în această materie¹⁹.

35. Al doilea principiu, consacrat de Curte în Hotărârea Rottmann²⁰ și confirmat apoi în jurisprudența ulterioară, este acela conform căruia, atunci când este vorba despre cetățeni ai Uniunii, exercitarea competenței statelor membre, în măsura în care aduce atingere drepturilor conferite și protejate de ordinea juridică a Uniunii, poate fi supusă unui control jurisdicțional efectuat din perspectiva dreptului Uniunii și în special a principiului proporționalității²¹. Cu alte cuvinte, o reglementare națională care prevede pierderea statutului de cetățean al Uniunii nu poate fi, așadar, conformă cu dreptul Uniunii decât pentru motive legitime și cu respectarea acestui principiu. Reiese de asemenea din jurisprudență că, în contextul respectării principiului proporționalității, trebuie reținute mai multe elemente. Mai întâi, obligația de a efectua examinarea individuală a consecințelor pe care le implică pierderea statutului de cetățean al Uniunii pentru persoana interesată și, dacă este cazul, pentru membrii familiei sale, în ceea ce privește pierderea drepturilor de care beneficiază orice cetățean al Uniunii²²; în continuare, cerința conformității acestor consecințe cu drepturile fundamentale garantate de Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene (denumită în continuare „carta”)²³ și, în sfârșit, în cazul unei pierderi de plin drept a cetățeniei ce determină pierderea statutului de cetățean al Uniunii, obligația de a examina, pe cale incidentală, proporționalitatea consecințelor pe care le implică această pierdere și, dacă este cazul, de a-i permite persoanei respective să își păstreze cetățenia sau să o redobândească *ex tunc*²⁴.

36. În ceea ce privește în special acest din urmă element, considerăm că Hotărârea Udlændinge- og Integrationsministeriet este deosebit de relevantă în măsura în care prin aceasta Curtea s-a pronunțat pentru prima dată cu privire la termenul în limitele căruia este posibil să se introducă o cerere de păstrare sau de redobândire a cetățeniei unui stat membru.

2. Hotărârea Udlændinge- og Integrationsministeriet

37. În cauza în care s-a pronunțat Hotărârea Udlændinge- og Integrationsministeriet²⁵, o instanță daneză urmărea să afle dacă reglementarea națională privind cetățenia era conformă cu articolul 20 TFUE coroborat cu articolul 7 din cartă.

38. În hotărârea pronunțată, Curtea a confirmat jurisprudența sa anterioară. Astfel, aceasta a subliniat că, atunci când pierderea cetățeniei unui stat membru intervine de plin drept la o anumită vârstă și determină pierderea statutului de cetățean al Uniunii și a drepturilor aferente,

¹⁹ A se vedea în această privință Hotărârile Rottmann, punctele 39, 41-43, 45, 48, 56, 55 și 59, Tjebbes și alții, punctele 30, 32, 40-42 și 45, precum și Wiener Landesregierung, punctele 44, 59, 61 și 73.

²⁰ Punctele 48, 55 și 56.

²¹ Hotărârile Tjebbes și alții, punctul 40, Wiener Landesregierung, punctul 58, precum și Udlændinge- og Integrationsministeriet, punctul 38.

²² Hotărârile Rottmann, punctele 55 și 56, Tjebbes și alții, punctul 41, Wiener Landesregierung, punctul 59, precum și Udlændinge- og Integrationsministeriet, punctul 39.

²³ Hotărârile Tjebbes și alții, punctul 45, Wiener Landesregierung, punctul 61, precum și Udlændinge- og Integrationsministeriet, punctul 55.

²⁴ Hotărârile Tjebbes și alții, punctul 42, și Udlændinge- og Integrationsministeriet, punctul 40.

²⁵ Amintim că respectiva cauză în care s-a pronunțat această hotărâre privea situația unei cetățene născute în Statele Unite ale Americii dintr-o mamă daneză și un tată american și care avea, de la naștere, dublă cetățenie, daneză și americană. După împlinirea vârstei de 22 de ani, ea a introdus la Udlændinge- og Integrationsministeriet (Ministerul Imigrării și al Integrării, Danemarca) o cerere de păstrare a cetățeniei sale daneze. Prin decizia ministerului competent, a fost informată că pierduse cetățenia daneză la vârsta de 22 de ani și că nu i se putea acorda păstrarea cetățeniei întrucât introdusese cererea după împlinirea acestei vârste.

autoritățile și instanțele naționale competente trebuie să fie în măsură să examineze consecințele pe care le implică această pierdere a cetățeniei din perspectiva dreptului Uniunii și, dacă este cazul, să îi permită acestei persoane să își păstreze cetățenia sau să o redobândească *ex tunc*²⁶.

39. În special, în ceea ce privește termenul pentru introducerea unei cereri având ca obiect o atare examinare pentru păstrarea sau redobândirea cetățeniei, Curtea a precizat că, în lipsa unui termen precis stabilit de dreptul Uniunii în acest scop, revine fiecărui stat membru atribuția de a stabili modalitățile procedurale destinate să asigure protecția drepturilor conferite justițiabililor de dreptul Uniunii, cu condiția printre altele ca aceste modalități să respecte principiul efectivității în sensul să nu facă imposibilă în practică sau excesiv de dificilă exercitarea drepturilor conferite de ordinea juridică a Uniunii. În această privință, statele membre pot impune, în temeiul principiului securității juridice, ca o asemenea cerere să fie formulată în fața autorităților competente în limitele unui termen rezonabil²⁷.

40. Cu toate acestea, Curtea a precizat de asemenea că, având în vedere consecințele grave pe care le implică pierderea cetățeniei unui stat membru, atunci când aceasta determină pierderea statutului de cetățean al Uniunii, asupra exercitării efective a drepturilor conferite acestuia din urmă în temeiul articolului 20 TFUE, nu pot fi considerate conforme cu principiul efectivității normele sau practicile naționale care pot avea ca efect împiedicarea persoanei respective să solicite examinarea caracterului proporțional al acestor consecințe din perspectiva dreptului Uniunii. Astfel, Curtea a declarat că, în cazul în care această persoană nu a fost informată în mod corespunzător cu privire la dreptul de a solicita o atare examinare și cu privire la termenul în limitele căruia trebuia să introducă o asemenea cerere, cererea sa nu poate fi considerată inadmisibilă pentru motivul că acest termen a expirat²⁸.

41. Prin urmare, pierderea cetățeniei prevăzută de reglementarea în discuție în litigiile principale care determină pierderea statutului de cetățean al Uniunii trebuie examinată în lumina acestor principii jurisprudențiale.

B. Cu privire la aplicarea principiilor jurisprudențiale în speță

42. Amintim de la bun început că Curtea a declarat în mai multe rânduri că articolul 20 TFUE conferă oricărei persoane care deține cetățenia unui stat membru statutul de cetățean al Uniunii, care are vocația de a fi statutul fundamental al resortisanților statelor membre²⁹. Aceasta înseamnă, pe de o parte, că cetățenia unui stat membru este condiția prealabilă exercitării statutului de cetățean al Uniunii căruia îi corespund toate obligațiile și drepturile prevăzute de Tratatul FUE³⁰ și, pe de altă parte, că, în situații precum cele din cauzele principale, pierderea acestui statut constituie legătura cu dreptul Uniunii.

43. În speță, instanța de trimitere constată că redobândirea cetățeniei turce de către reclamantii din litigiile principale a avut loc după intrarea în vigoare a articolului 25 din StAG, cu consecința pierderii automate a cetățeniei lor germane și, prin urmare, a statutului lor de cetățeni ai Uniunii³¹.

²⁶ Hotărârea Udlændinge- og Integrationsministeriet, punctul 40 și jurisprudența citată.

²⁷ Hotărârea Udlændinge- og Integrationsministeriet, punctele 41 și 43 și jurisprudența citată.

²⁸ Hotărârea Udlændinge- og Integrationsministeriet, punctul 48 și jurisprudența citată.

²⁹ A se vedea în special Hotărârea din 20 septembrie 2001, Grzelczyk (C-184/99, EU:C:2001:458, punctul 31), și Hotărârea Udlændinge- og Integrationsministeriet, punctul 29 și jurisprudența citată.

³⁰ Articolul 20 alineatul (2) primul paragraf TFUE.

³¹ A se vedea punctele 28-31 din prezentele concluzii.

44. Prin urmare, este evident că pierderea cetățeniei unui stat membru de către cetățenii Uniunii care, precum reclamanții din litigiile principale, au cetățenia doar a unui singur stat membru și care, prin această pierdere, se confruntă cu pierderea statutului conferit de articolul 20 TFUE, precum și a drepturilor care îi sunt aferente ținând, prin natura și prin consecințele acesteia, de dreptul Uniunii³². Astfel, potrivit jurisprudenței constante a Curții, statele membre trebuie, în exercitarea competenței lor în materie de cetățenie, să respecte dreptul Uniunii și în special principiul proporționalității³³.

1. Cu privire la legitimitatea motivului de interes general urmărit de articolul 25 din StAG

45. Amintim că Curtea a statuat deja că este legitim ca un stat membru să dorească să protejeze raportul special de solidaritate și de loialitate dintre el însuși și resortisanții săi, precum și reciprocitatea drepturilor și a obligațiilor care constituie fundamentul legăturii cetățeniei³⁴. Aceasta a considerat că este de asemenea legitim ca un stat membru, în exercitarea competenței sale care îi permite să definească condițiile de dobândire și de pierdere a cetățeniei, să considere că cetățenia reflectă manifestarea unei legături efective între el însuși și resortisanții săi și să lege, în consecință, pierderea cetățeniei sale de lipsa sau de încetarea unei astfel de legături efective³⁵.

46. În speță, în conformitate cu articolul 25 alineatul (1) din StAG, resortisanții germani își pierd deplin drept cetățenia atunci când dobândesc voluntar cetățenia unei țări terțe, cu excepția cazului în care obțin autorizația de păstrare a cetățeniei lor înainte de dobândirea cetățeniei străine.

47. Observăm că instanța de trimitere nu explică, dincolo de menționarea, în expunerea cadrului juridic, a articolului 7 paragraful 1 litera a) din Convenția europeană asupra cetățeniei³⁶, motivul sau motivele de interes general urmărite de articolul 25 alineatul (1) din StAG. Cu toate acestea, din moment ce dispoziția menționată nu poate fi conformă cu dreptul Uniunii decât dacă urmărește un obiectiv legitim de interes general, ea trebuie examinată în lumina observațiilor guvernului german.

48. După cum au indicat orașul Krefeld și acest guvern și așa cum reiese din expunerea de motive a Legii de modificare a dreptului privind cetățenia din 15 iulie 1999, articolul 25 din StAG urmărește printre altele să prevină cetățeniile multiple³⁷. În plus, guvernul german precizează că

³² Hotărârea Udlændinge- og Integrationsministeriet, punctul 30 și jurisprudența citată.

³³ Hotărârea Udlændinge- og Integrationsministeriet, punctul 30 și jurisprudența citată.

³⁴ Hotărârile Rottmann, punctul 51, Tjebbes și alții, punctul 33, Wiener Landesregierung, punctul 52, precum și Udlændinge- og Integrationsministeriet, punctul 31.

³⁵ Hotărârile Tjebbes și alții, punctul 35, și Udlændinge- og Integrationsministeriet, punctul 32.

³⁶ Convenția europeană asupra cetățeniei, adoptată la 6 noiembrie 1997 în cadrul Consiliului Europei și intrată în vigoare la 1 martie 2000. Această convenție se aplică Germaniei de la 1 septembrie 2005. Potrivit articolului 7 paragraful 1 litera a), „[u]n stat parte nu poate să prevadă în dreptul sau intern pierderea cetățeniei sale de plin drept sau la inițiativa sa, cu excepția următoarelor cazuri: dobândirea voluntară a unei alte cetățenii”.

³⁷ În ceea ce privește acest obiectiv, deși cetățenia multiplă este considerată a fi excepția, doctrina subliniază că dubla cetățenie este admisă în prezent în mod mai general. Potrivit acestor autori, „în practică, a existat o mare creștere a naturalizărilor ca recunoaștere a dublei cetățenii”. A se vedea în această privință Farahat, A., și Hailbronner, K., *op. cit.*, p. 9, 18 și 32. Pe de altă parte, din deciziile de trimitere reiese că Convenția din 6 mai 1963 privind reducerea cazurilor de cetățenie multiplă și obligațiile militare în caz de cetățenie multiplă, intrată în vigoare pentru Republica Federală Germania la 18 decembrie 1969, a încetat să se mai aplice în Germania începând cu 21 decembrie 2002 ca urmare a denunțării sale. În această privință, autorii respectivi explică faptul că reforma RuStAG era însoțită de decizia de a renunța la această convenție, care nu prevede decât o acceptare restrânsă a dublei cetățenii.

în jurisprudența Bundesverfassungsgericht (Curtea Constituțională Federală, Germania) s-a considerat că nu s-ar impune nicio critică în ceea ce privește opțiunea legiuitorului de a se opune cetățenilor multiple *nelimitate*³⁸.

49. În această privință, nu există nicio îndoială că un regim precum cel prevăzut de dispoziția menționată se înscrie în exercitarea competenței statelor membre referitoare la definirea condițiilor de dobândire și de pierdere a cetățeniei și, în cadrul exercitării acestei competențe, este legitim ca un stat membru, precum Republica Federală Germania, să considere că trebuie evitate în anumite cazuri efectele deținerii mai multor cetățenii³⁹.

50. Legitimitatea, în principiu, a acestui obiectiv este confirmată de articolul 7 paragraful 1 litera a) din Convenția europeană asupra cetățeniei, potrivit căruia un stat parte nu poate să prevadă în dreptul său intern pierderea cetățeniei sale de plin drept sau la inițiativa sa, cu excepția printre altele a cazului *de dobândire voluntară* a unei alte cetățenii⁴⁰. Potrivit raportului explicativ al acestei convenții, problema dacă persoanele care dobândesc în mod voluntar o altă cetățenie sunt autorizate să își păstreze cetățenia anterioară depinde de situația specială din fiecare stat⁴¹.

51. Subliniem în această privință că dreptul Uniunii nu se opune ca un stat membru să prevadă ca aprecierea existenței sau a lipsei unei legături efective cu acesta să se întemeieze pe luarea în considerare a unui criteriu, precum cel care figurează la articolul 25 alineatul (1) din StAG, întemeiat pe dobândirea voluntară de către persoana interesată a cetățeniei unei țări terțe, nici ca, într-un context legislativ care urmărește în principiu să evite cetățenia multiplă, acest stat membru să impună persoanei respective să urmeze o procedură specifică, precum cea care figurează la articolul 25 alineatul (2) din StAG, atunci când dorește să păstreze cetățenia germană.

52. În aceste condiții, apreciem, asemenea guvernelor german și estonian, precum și Comisiei, că, în împrejurările cauzelor principale, dreptul Uniunii nu se opune în principiu ca, în situațiile menționate la articolul 25 din StAG, un stat membru să prevadă, pentru motive de interes general, pierderea de plin drept a cetățeniei atunci când resortisanții săi dobândesc voluntar cetățenia unei țări terțe, chiar dacă această pierdere determină, pentru persoana interesată, pierderea statutului său de cetățean al Uniunii.

53. Acestea fiind spuse, pentru ca o reglementare națională precum cea în discuție în litigiile principale, care prevede pierderea statutului de cetățean al Uniunii, să poată fi conformă cu dreptul Uniunii, trebuie nu numai ca aceasta să vizeze motive legitime de interes general, ci și să respecte principiul proporționalității.

³⁸ Guvernul german citează Decizia din 8 decembrie 2006, 2 BvR 1339/06, DE:BVerfG:2006:rk20061208.2bvr133906, punctul 14. Acest guvern arată că reiese de asemenea din jurisprudența națională că, începând cu reforma RuStAG, eliminarea cetățeniei multiple nu mai este o prioritate. A se vedea Bundesverwaltungsgericht (Curtea Administrativă Federală), Hotărârea din 10 aprilie 2008, 5 C 28.07, DE:BVerwG:2008:100408U5C28.07.0, punctul 21.

³⁹ A se vedea în acest sens Hotărârile Tjebbes și alții, punctul 34, și Wiener Landesregierung, punctul 54. Deși Curtea utilizează în jurisprudența sa termenul de „efecte nedorite”, recunoaștem că avem îndoeli cu privire la relevanța calificării, în general, drept efecte „nedorite” a consecințelor deținerii de către un resortisant al unui stat membru a mai multor cetățenii.

⁴⁰ Raportul explicativ al acestei convenții (Consiliul Europei, Seria de tratate europene, nr. 166, p. 11) arată că „[articolul 7 paragraful 1 litera a)] permite statelor părți să prevadă pierderea cetățeniei lor în cazul dobândirii voluntare a unei alte cetățenii. Cuvântul «voluntar» indică faptul că persoana interesată a dobândit această cetățenie de bunăvoie și nu în mod automat (de plin drept)”.

⁴¹ Din acest raport reiese că, în anumite state, mai ales atunci când numeroase persoane doresc să dobândească sau au dobândit cetățenia lor, se poate considera că păstrarea unei alte cetățenii ar putea împiedica integrarea perfectă a acestor persoane. În schimb, alte state pot aprecia că este preferabil să faciliteze dobândirea cetățeniei lor permițând persoanelor interesate să își păstreze cetățenia de origine și să favorizeze, prin aceasta, integrarea lor în țara gazdă, în special pentru a permite persoanelor respective să păstreze cetățenia altor membri ai familiei lor sau pentru a facilita întoarcerea lor în țara de origine dacă doresc acest lucru (raport explicativ, p. 3).

2. Cu privire la controlul proporționalității consecințelor pe care le implică pierderea cetățeniei din perspectiva dreptului Uniunii

54. Deși, după cum am arătat, dreptul Uniunii nu se opune în principiu reglementării în discuție în litigiile principale, amintim că reiese totuși dintr-o jurisprudență constantă că, având în vedere importanța pe care dreptul primar al Uniunii o acordă statutului de cetățean al Uniunii care constituie statutul fundamental al resortisanților statelor membre, autorităților naționale competente și instanțelor naționale le revine sarcina să verifice dacă pierderea cetățeniei statului membru în cauză, atunci când determină pierderea statutului de cetățean al Uniunii și a drepturilor care decurg din acesta, respectă principiul proporționalității în ceea ce privește consecințele sale asupra situației persoanei interesate și, eventual, asupra situației membrilor familiei sale, din perspectiva dreptului Uniunii⁴².

55. Pe de altă parte, reiese din această jurisprudență că pierderea deplin drept a cetățeniei unui stat membru ar fi incompatibilă cu principiul proporționalității dacă normele naționale relevante nu ar permite, în niciun moment, o examinare individuală a consecințelor pe care le implică această pierdere pentru persoanele respective din perspectiva dreptului Uniunii⁴³.

56. În speță, amintim că, în conformitate cu articolul 25 alineatul (2) din StAG, resortisanții germani care doresc să dobândească în mod voluntar cetățenia unei țări terțe pot depune o cerere pentru a-și păstra cetățenia germană în cadrul procedurii de autorizare prealabilă care prevede că, la soluționarea cererii respective, autoritatea competentă va ține seama de interesele publice și private.

57. Se ridică în prealabil problema dacă examinarea proporționalității impusă de dreptul Uniunii poate fi efectuată de autoritățile competente numai într-un anumit moment, și anume în speță înainte de pierderea deplin drept a cetățeniei și, prin urmare, a statutului de cetățean al Uniunii, în cadrul procedurii de autorizare prealabilă.

58. Această problemă nu ridică dificultăți. Astfel, în lumina jurisprudenței amintite la punctul 55 din prezentele concluzii, este în principiu posibil ca un stat membru, precum Republica Federală Germania, să prevadă că examinarea proporționalității va fi efectuată în cadrul specific al unei proceduri de autorizare prealabilă, precum cea prevăzută la articolul 25 alineatul (2) din StAG. Cu toate acestea, după cum reiese din respectiva jurisprudență, dispoziția menționată trebuie, pentru a fi compatibilă cu dreptul Uniunii, să garanteze dreptul de a obține examinarea individuală a proporționalității consecințelor pe care le implică, pentru persoanele interesate și, dacă este cazul, pentru membrii familiei lor, pierderea cetățeniei germane din perspectiva dreptului Uniunii.

59. Instanța de trimitere nu este sigură că aceasta este situația în speță. Recunoaștem că avem de asemenea dificultăți în a înțelege cum se corelează această procedură cu principiul proporționalității și, mai precis, modul în care aplicarea procedurii respective garantează dreptul de a obține examinarea individuală impusă de dreptul Uniunii. În considerațiile care urmează, vom analiza, așadar, pe de o parte, modalitățile procedurale prevăzute la articolul 25 alineatul (2) din StAG și, pe de altă parte, domeniul de aplicare material al examinării proporționalității pe care o prevede această dispoziție.

⁴² Hotărârile Rottmann, punctele 55 și 56, Tjebbes și alții, punctul 40, Wiener Landesregierung, punctul 58, precum și Udlændinge- og Integrationsministeriet, punctul 38. A se vedea de asemenea punctul 41 din prezentele concluzii.

⁴³ Hotărârile Tjebbes și alții, punctul 41, precum și Udlændinge- og Integrationsministeriet, punctul 39.

a) Cu privire la modalitățile procedurale prevăzute la articolul 25 alineatul (2) din StAG

60. Amintim că articolul 25 alineatul (2) din StAG prevede posibilitatea de a păstra cetățenia germană dacă, *înainte de a dobândi* cetățenia unei țări terțe, persoana interesată *a primit* din partea autorității competente autorizația scrisă de a-și păstra cetățenia.

61. Prin urmare, se ridică problema dacă, în cadrul procedurii de autorizare prealabilă, condițiile temporale impuse pentru introducerea cererii de autorizare și pentru obținerea autorizației sunt compatibile cu dreptul Uniunii. În acest scop, condițiile respective nu trebuie să împiedice persoanele interesate să își exercite efectiv drepturile care decurg din statutul lor de cetățean al Uniunii.

62. În ceea ce privește, în primul rând, condiția temporală legată de *introducerea cererii de autorizare*, Curtea a statuat că statele membre pot impune, în temeiul principiului securității juridice, ca o cerere de păstrare sau de redobândire a cetățeniei să fie formulată în fața autorităților competente în limitele unui termen rezonabil⁴⁴.

63. Rezultă, în opinia noastră, că a impune ca o cerere de autorizare prealabilă de păstrare a cetățeniei unui stat membru să fie introdusă înainte de dobândirea cetățeniei unei țări terțe, după cum prevede articolul 25 alineatul (2) din StAG, pare să îndeplinească condiția privind termenul rezonabil în sensul jurisprudenței menționate, din moment ce acest lucru nu împiedică în principiu resortisanții în cauză să își exercite dreptul ca autoritățile competente să efectueze examinarea individuală a proporționalității consecințelor pe care le implică pierderea cetățeniei din perspectiva dreptului Uniunii.

64. În aceste condiții, trebuie să arătăm că lectura deciziilor de trimitere, a observațiilor reclamanților din litigiile principale în cauza C-686/22, precum și a celor ale Comisiei evidențiază o incertitudine cu privire la aspectul dacă reclamanții din litigiile principale fuseseră informați în mod corespunzător în legătură cu consecințele redobândirii cetățeniei turce asupra situației lor și a celei a familiilor lor în contextul legislativ specific al reformei RuStAG.

65. Astfel, reclamanții din litigiile principale arată că, la momentul introducerii cererii de redobândire a cetățeniei turce, reglementarea în vigoare îi autoriza să redobândească această cetățenie. În consecință, nu exista niciun motiv *pentru a introduce cererea de autorizare prealabilă*. Ei subliniază de asemenea că schimbarea regimului juridic nu ar fi fost clar explicată sau adusă la cunoștința lor. RuStAG ar fi fost modificată și posibilitatea ca resortisanții germani cu reședința pe teritoriul național *să obțină* dubla cetățenie ar fi fost retrasă și limitată după depunerea cererii lor de redobândire a cetățeniei turce. Aceste observații necesită câteva remarci.

66. În primul rând, în lumina jurisprudenței⁴⁵, considerăm că este cel puțin plauzibil, având în vedere datele privind redobândirea cetățeniei turce indicate de instanța de trimitere, în temeiul articolului 25 din StAG, că reclamanții din litigiile principale *nu au avut un acces efectiv* la examinarea individuală a situației lor din perspectiva dreptului Uniunii.

67. Astfel, după cum a arătat Comisia în mod întemeiat, trebuie să se țină seama de faptul, pe de o parte, că situația juridică în vigoare până la 31 decembrie 1999 *nu prevedea și nici, eventual, nu autoriza introducerea unei cereri* de păstrare a cetățeniei germane în cazul redobândirii

⁴⁴ Hotărârea Udlændinge- og Integrationsministeriet, punctul 43 și jurisprudența citată. A se vedea de asemenea punctul 38 și urm. din prezentele concluzii.

⁴⁵ Hotărârea Udlændinge- og Integrationsministeriet, punctul 41 și jurisprudența citată. A se vedea punctul 38 din prezentele concluzii.

cetățeniei turce pentru resortisanții germani cu reședința pe teritoriul național. Pe de altă parte și după cum constată instanța de trimitere, în perioada cuprinsă între intrarea în vigoare a versiunii modificate, la 1 ianuarie 2000, și redobândirea cetățeniei turce, *nu exista nicio posibilitate* de a iniția și de a desfășura efectiv o asemenea procedură în ceea ce privește printre altele persoanele care au redobândit cetățenia turcă la începutul anului 2000, după cum este cazul reclamanților⁴⁶. Ca atare, unele dintre persoanele respective au putut fi private, înainte de pierderea cetățeniei germane, de posibilitatea de a avea acces efectiv la examinarea situației individuale, impusă de dreptul Uniunii, fapt ce trebuie verificat de instanța de trimitere⁴⁷.

68. În al doilea rând, în lumina acestei jurisprudențe, este în opinia noastră posibil, în raport cu consecințele grave pe care le implică pierderea cetățeniei unui stat membru, să se impună autorităților și instanțelor naționale ca persoanele interesate să fie *informate în mod corespunzător*, pe de o parte, cu privire la faptul că eventuala dobândire sau redobândire a cetățeniei unei țări terțe determină pierderea cetățeniei germane și, pe de altă parte, cu privire la procedura de autorizare prealabilă care permite să se solicite păstrarea acestei cetățenii, precum și la termenul în care trebuie să introducă o asemenea cerere.

69. În speță, revine instanței de trimitere sarcina de a stabili printre altele, având în vedere că reclamanții din litigiile principale au trebuit să renunțe la cetățenia lor turcă pentru a dobândi cetățenia germană în perioada de reformă legislativă, dacă se poate considera că aceștia au fost informați în mod corespunzător⁴⁸.

70. În ceea ce privește, în al doilea rând, condiția legată de *obținerea autorizației* de păstrare a cetățeniei germane, prevăzută la articolul 25 alineatul (2) din StAG, trebuie arătat că această dispoziție prevede momentul obținerii cetățeniei unei țări terțe ca fiind momentul în care expiră termenul nu numai pentru introducerea cererii de autorizare a păstrării cetățeniei germane, ci și pentru obținerea acestei autorizații. În consecință, dacă o asemenea cerere de autorizare nu este încă prelucrată de autoritățile competente germane la data la care autoritățile țării terțe adoptă decizia, ea nu ar mai putea fi examinată, ceea ce implică pierderea statutului de cetățean al Uniunii fără ca persoanele interesate să aibă posibilitatea de a avea acces în mod efectiv la examinarea proporționalității impusă de dreptul Uniunii. Astfel, această pierdere depinde, în practică, de mai mulți factori, precum celeritatea evaluării comparative a intereselor publice și private efectuate de autoritățile competente germane și rapiditatea prelucrării cererii de dobândire a cetățeniei de către autoritățile țării terțe. Acestea fiind spuse, trebuie arătat că dispoziția în discuție nu impune ca persoana interesată să depună o cerere de dobândire a cetățeniei unei țări terțe în același timp cu introducerea cererii de autorizare a păstrării cetățeniei germane. În consecință, în principiu, această problemă nu ar trebui să se ridice în măsura în care

⁴⁶ Potrivit anumitor autori ai doctrinei, intrarea în vigoare a articolului 25 din StAG a pus capăt abuzului acestei lacune legislative referitoare la aplicarea clauzei privind teritoriul național, „dar, din păcate, această schimbare juridică *nu a fost observată* de numeroși cetățeni turci și, în mod evident, nici măcar de autoritățile turce. Se consideră, așadar, că, prin redobândirea cetățeniei turce, 40 000 de turci și-au pierdut cetățenia germană, *aproape fără a ști acest lucru*, după intrarea în vigoare [a StAG]” (Farahat, A., și Hailbronner, K., *op. cit.*, p. 26, sublinierea noastră). Cu privire la această situație, a se vedea de asemenea McFadden, S.W., *op. cit.*, p. 80. În opinia noastră, astfel de măsuri nu sunt deloc compatibile cu solidaritatea considerată a sta la baza relației dintre un stat membru și propriii săi resortisanți, independent de faptul că, precum în speță, cetățenia fusese dobândită prin naturalizare în contextul specific al existenței unei lacune legislative referitoare la aplicarea clauzei privind teritoriul național.

⁴⁷ În special, din cadrul juridic expus de instanța de trimitere reiese că articolul 38 din Gesetz über den Aufenthalt, die Erwerbstätigkeit und die Integration von Ausländern im Bundesgebiet (Legea privind șederea, activitatea profesională și integrarea străinilor pe teritoriul federal) din 25 februarie 2008 (BGBl. I, p. 162) prevede să se elibereze unui fost resortisant german un permis de ședere permanentă sau un permis de ședere în cazul în care, la momentul pierderii cetățeniei germane, acesta îndeplinește anumite condiții. Potrivit anumitor autori ai doctrinei, articolul menționat a fost introdus de legiuitor pentru a acorda aceste tipuri de permise „resortisanților turci care și-au pierdut *în mod involuntar* cetățenia germană, presupunând că aceștia și-ar putea redobândi cetățenia turcă” (Farahat, A., și Hailbronner, K., *op. cit.*, p. 26, sublinierea noastră).

⁴⁸ A se vedea în această privință punctul 71 din prezentele concluzii.

persoana respectivă ar trebui să aștepte obținerea deciziei autorităților germane privind autorizația de păstrare a cetățeniei înainte de a introduce o cerere pentru dobândirea cetățeniei unei țări terțe.

71. Pe de altă parte, întrucât reclamanții din litigiile principale considerau că pot păstra ambele cetățenii, germană și turcă, după cum permitea articolul 25 din RuStAG (aplicabil până la 31 decembrie 1999) pentru resortisanții germani care aveau reședința în Germania, suntem de acord cu poziția Comisiei în ceea ce privește faptul că ar fi fost „oportun” să se prevadă un regim tranzitoriu în acest scop. Un astfel de regim ar fi permis persoanelor care au introdus cererea de redobândire a cetățeniei turce în temeiul legii în vigoare înainte de 1 ianuarie 2000, dar care au obținut cetățenia respectivă după această dată, să inițieze, în *mod efectiv*, procedura de autorizare prealabilă prevăzută la articolul 25 din StAG. Ținând seama de consecințele grave pe care le implică pierderea statutului de cetățean al Uniunii pentru persoanele interesate, lipsa unui atare regim tranzitoriu este, în opinia noastră, incompatibilă cu principiul efectivității.

72. Prin urmare, ținând seama de consecințele grave pe care le implică pierderea cetățeniei germane și, în consecință, a statutului de cetățean al Uniunii al reclamanților din litigiile principale, atât *aplicarea* în speță a modalităților procedurale, precum condițiile temporale prevăzute la articolul 25 alineatul (2) din StAG, cât și *lipsa unui asemenea regim tranzitoriu* ne par incompatibile cu principiul efectivității, în măsura în care aceste modalități sau lipsa lor restrânge dreptul reclamanților de a obține examinarea proporționalității.

b) Cu privire la domeniul de aplicare material al examinării individuale prevăzute la articolul 25 alineatul (2) din StAG

73. Contrar celor afirmate de orașul Krefeld și de guvernul german, instanța de trimitere arată că, în pofida modului de redactare a articolului 25 alineatul (2) din StAG, cu ocazia respingerii unei cereri de autorizare prealabilă a păstrării cetățeniei germane de către autoritățile competente, examinarea individuală a proporționalității consecințelor pe care le implică pierderea cetățeniei germane din perspectiva dreptului Uniunii nu este, în practică, efectuată nici de aceste autorități, nici de instanțele naționale.

74. În primul rând, subliniem că, în cazul în care, după verificările efectuate de instanța de trimitere, aceasta se dovedește a fi situația, simpla existență formală sau teoretică a acestei examinări în cadrul procedurii de autorizare prealabilă, fără ca această examinare să fie efectuată în practică, nu este suficientă pentru a garanta compatibilitatea acestei proceduri cu articolul 20 TFUE. În acest caz, din jurisprudența constantă a Curții⁴⁹ reiese că această instanță trebuie să fie în măsură să impună autorităților naționale să efectueze examinarea respectivă sau să examineze ea însăși consecințele pe care le implică pierderea cetățeniei germane pentru persoanele interesate și, dacă este cazul, să le permită să păstreze această cetățenie sau să o redobândească *ex tunc*⁵⁰.

75. În aceste condiții, guvernul german arată în această privință că articolul 25 alineatul (2) din StAG permite o examinare completă a situației juridice a persoanei interesate și faptul de a ține seama nu numai de interesele publice, ci și de interesele private ca cetățenia germană să fie păstrată implică în mod obligatoriu să se țină seama de interesul de a păstra statutul de cetățean al Uniunii. În cazul în care instanța de trimitere ar considera, după cum indică acest guvern, că autoritățile naționale competente efectuează examinarea individuală a consecințelor pe care le

⁴⁹ A se vedea punctul 38 și urm. din prezentele concluzii.

⁵⁰ A se vedea în acest sens Hotărârile Tjebbes și alții, punctul 42, precum și Udlændinge- og Integrationsministeriet, punctul 40.

implică pierderea statutului de cetățean al Uniunii impus de dreptul Uniunii, ea ar mai trebui să verifice de la ce dată se efectuează acea examinare. În ipoteza în care ar constata că o astfel de examinare se efectuează numai de la data pronunțării Hotărârii Tjebbes și alții, ținem să amintim că orice persoană care a pierdut deplin drept cetățenia germană anterior acestei date, în temeiul articolului 25 alineatul (1) din StAG, trebuie să poată obține examinarea menționată și, dacă este cazul, redobândirea cetățeniei acestui stat *ex tunc*, cu ocazia unei cereri privind un document de călătorie sau orice alt document de stabilire a cetățeniei și, mai general, în cadrul unei proceduri de constatare a cetățeniei⁵¹.

76. În al doilea rând, din deciziile de trimitere reiese că reclamantii din litigiile principale au consolidat o viață de familie și profesională în Germania. În calitate de resortisanți germani, aceștia și-au putut exercita dreptul la liberă circulație și ședere în alte state membre.

77. În această privință, amintim de la bun început că, în cadrul domeniului de aplicare al dreptului Uniunii, oricărui cetățean al Uniunii i se garantează același nivel de protecție a libertăților fundamentale și în special a dreptului său la o viață de familie.

78. În special, în ceea ce privește acest drept, reiese dintr-o jurisprudență consacrată că, pe de o parte, examinarea proporționalității trebuie să cuprindă o apreciere a situației individuale a persoanei respective, *precum și a celei a familiei sale*, pentru a determina dacă pierderea cetățeniei statului membru în cauză, atunci când implică pierderea statutului de cetățean al Uniunii, are consecințe care ar afecta în mod disproporționat, în raport cu obiectivul urmărit de legiuitorul național, dezvoltarea normală a vieții sale de familie și profesionale, din perspectiva dreptului Uniunii⁵². Pe de altă parte, în cadrul acestei examinări, autorităților naționale competente și, dacă este cazul, instanțelor naționale le revine în special sarcina de a se asigura că o asemenea pierdere a cetățeniei este conformă cu drepturile fundamentale garantate de cartă a căror respectare este asigurată de Curte și în special cu dreptul la respectarea vieții de familie, prevăzut la articolul 7 din cartă. În plus, acest articol trebuie interpretat, eventual, în coroborare cu obligația de a lua în considerare interesul superior al copilului, recunoscut la articolul 24 alineatul (2) din cartă⁵³.

79. În al treilea rând, o chestiune importantă pentru soluționarea litigiilor principale se ridică în acest stadiu: care este data relevantă care trebuie luată în considerare de autoritățile competente pentru examinarea proporționalității? S-ar putea susține, după cum a considerat Curtea în Hotărârea Udlænder- og Integrationsministeriet, că această dată corespunde zilei în care persoana interesată a obținut sau a redobândit cetățenia unei țări terțe, din moment ce, în speță, în conformitate cu articolul 25 alineatul (2) din StAG, aceasta face parte integrantă din criteriile legitime pe care le-a stabilit acest stat membru și de care depinde păstrarea sau pierderea cetățeniei.

80. Este cert însă că, spre deosebire de situația în cauza în care s-a pronunțat Hotărârea Udlænder- og Integrationsministeriet⁵⁴, în speță, răspunsul la această întrebare nu ar trebui să se oprească aici și trebuie să ia în considerare un element important, și anume că reclamantii din litigiile principale nu erau în niciun caz în măsură să inițieze procedura de autorizare prealabilă de

⁵¹ A se vedea în acest sens Hotărârile Tjebbes și alții, punctul 42, precum și Udlænder- og Integrationsministeriet, punctul 40.

⁵² Astfel de consecințe nu pot fi, în opinia Curții, ipotetice sau eventuale. Hotărârile Tjebbes și alții, punctul 44, și Udlænder- og Integrationsministeriet, punctul 54.

⁵³ Hotărârea Udlænder- og Integrationsministeriet, punctul 55 și jurisprudența citată.

⁵⁴ Întrucât reclamanta a introdus cererea sa de păstrare a cetățeniei daneze după expirarea termenului prevăzut de reglementarea națională. A se vedea nota de subsol 25 din prezentele concluzii.

păstrare a cetățeniei lor germane, din moment ce articolul 25 alineatul (2) din StAG nu intrase încă în vigoare la data la care aceștia au introdus cererile de redobândire a cetățeniei turce. Astfel, reclamanții din litigiile principale se aflau în *imposibilitatea* – atât procedurală, cât și materială – de a introduce o cerere de autorizare prealabilă. De fapt, întrucât *un termen* pentru a solicita păstrarea cetățeniei germane nu era încă prevăzut, acesta nu putea să expire, rezultatul fiind că persoanele interesate nu au avut acces efectiv la examinarea individuală a situației lor din perspectiva dreptului Uniunii⁵⁵.

81. În al patrulea și ultimul rând, considerăm că se impune examinarea unui ultim element. Amintim că instanța de trimitere precizează că dreptul german nu prevede nicio posibilitate de examinare incidentală a consecințelor pe care le implică pierderea cetățeniei germane după ce respectiva pierdere a avut loc. Într-o asemenea situație, singura modalitate pentru persoanele interesate de a redobândi, fără efect retroactiv, cetățenia germană ar fi de a depune o nouă cerere de naturalizare⁵⁶.

82. Or, această posibilitate de redobândire a cetățeniei, întrucât presupune că persoana în cauză este privată, pentru o anumită perioadă, de posibilitatea de a beneficia de toate drepturile conferite de statutul de cetățean al Uniunii, fără ca restabilirea acestor drepturi să fie posibilă în perioada menționată, nu este compatibilă cu jurisprudența consacrată a Curții. Potrivit acestei jurisprudențe, faptul că un drept național nu prevede, în condiții conforme cu dreptul Uniunii, să se obțină de la autoritățile naționale și, eventual, de la instanțele naționale o examinare privind caracterul proporțional al consecințelor pe care le implică pierderea cetățeniei statului membru în cauză din perspectiva dreptului Uniunii și care poate conduce, dacă este cazul, la redobândirea *ex tunc* a acestei cetățenii, nu poate fi compensat de posibilitatea naturalizării, indiferent care ar fi condițiile, eventual favorabile, în care aceasta poate fi obținută. Acceptarea altei interpretări ar însemna să se admită că o persoană poate fi privată, chiar pentru o perioadă limitată, de posibilitatea de a beneficia de toate drepturile care îi sunt conferite de statutul de cetățean al Uniunii, fără să fie posibilă restabilirea acestor drepturi pentru perioada menționată⁵⁷.

VI. Concluzie

83. Având în vedere considerațiile care precedă, propunem Curții să răspundă la întrebările preliminare adresate de Verwaltungsgericht Düsseldorf (Tribunalul Administrativ din Düsseldorf, Germania) după cum urmează:

Articolul 20 TFUE, citit în lumina articolului 7 din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene, trebuie interpretat în sensul că nu se opune reglementării unui stat membru care prevede că resortisanții săi, în cazul dobândirii voluntare a cetățeniei unei țări terțe, pierd deplin drept cetățenia acestui stat membru, ceea ce determină, pentru cei care nu sunt și resortisanți ai altui stat membru, pierderea statutului lor de cetățeni ai Uniunii și a drepturilor aferente acestuia, cu excepția cazului în care obțin autorizația de păstrare a cetățeniei respective înainte de dobândirea cetățeniei țării terțe, cu condiția ca persoanelor interesate să li se ofere acces

⁵⁵ Acest element se alătură considerațiilor expuse la punctul 66 și urm. din prezentele concluzii. Într-un astfel de context, reclamanții din litigiile principale, în calitate de resortisanți germani, au putut să își exercite drepturile care decurg din statutul de cetățeni ai Uniunii între naturalizarea lor în anul 1999 și adoptarea deciziei prin care se constată pierderea cetățeniei lor, și anume timp de cel puțin 18 ani. Această situație, mai întâi, de drept și, în continuare, de fapt, precum și tensiunea care există între aceste două date ar trebui să fie luate în considerare în cadrul examinării proporționalității și în special în contextul protecției dreptului la o viață de familie și profesională.

⁵⁶ Instanța de trimitere arată că articolul 13 din StAG, care permite foștilor resortisanți germani, în anumite condiții, o naturalizare facilitată, se aplică numai atunci când solicitanții au domiciliul în străinătate.

⁵⁷ Hotărârea Udlændinge- og Integrationsministeriet, punctele 57 și 58. A se vedea de asemenea Concluziile noastre prezentate în cauza Udlændinge- og Integrationsministeriet (C-689/21, EU:C:2023:53, punctele 93 și 94).

efectiv, în limitele unui termen rezonabil, la o procedură de păstrare a cetățeniei care să permită autorităților competente să examineze proporționalitatea consecințelor pe care le implică pierderea acestei cetățenii din perspectiva dreptului Uniunii și, dacă este cazul, să acorde păstrarea sau redobândirea *ex tunc* a cetățeniei respective. Un astfel de termen poate începe să curgă numai în măsura în care aceste autorități au informat în mod corespunzător persoanele interesate cu privire la faptul că eventuala dobândire sau redobândire a cetățeniei unei țări terțe determină pierderea cetățeniei și la posibilitatea de a iniția procedura de autorizare prealabilă care permite să se solicite păstrarea acestei cetățenii, precum și la dreptul lor de a solicita, în acest termen, păstrarea sau redobândirea cetățeniei respective. În caz contrar, autoritățile menționate trebuie să fie în măsură să efectueze o asemenea examinare, pe cale incidentală, cu ocazia solicitării de către aceste persoane a unui document de călătorie sau a oricărui alt document care să ateste cetățenia lor sau, dacă este cazul, în cadrul unei proceduri de constatare a pierderii cetățeniei.